N°. 50. Donderdag 12 December 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.

Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Voor de Indische Weduwe.

Wij mochten voor de Indische weduwe nog de ondervolgende, nagekomen bedragen ontvangen. Nogmaals zeggen wij, ook namens haar, den gullen gevers hartelijk dank.

Ontvangen bedragen:

Reeds verantwoord K. W. 5-12-18	ƒ 185.—
H. E. L., den Haag	„ 2.50
Mevr. Wed. Z. v. O., Hilversum	„ 2.50
A. N. E., den Haag	„ 25.—
	ƒ 215.—

Javaansche en Soendaneesche Sproken.

LEZING over bovengenoemd onderwerp voor de leden van de Vereeniging „Oost en West”, afdeeling 's-Gravenhage, met recht van introductie, op *Vrijdag 27 December a.s.*, in de Oranje Sociëteit, Prins Hendrikplein, aanvang 8 uur n.m.

Spreker de heer B. ALKEMA.

Entréekaarten zijn vanaf Maandag 16 tot en met Dinsdag 24 December verkrijgbaar bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187, tusschen 10—12 en 2—4, uitgenomen Zaterdag van 2—4 en Zondag.

Deze kaarten kunnen ook schriftelijk (niet telephonisch) worden aangevraagd.

Indisch Militarisme.

In deze tijden van politieke spanning, waarin de klanken „vrijheid”, „zelfbeschikking”, e.d. niet van de lucht zijn, en waarin de eene helft van Europa de andere helft „bezet”...... trof mij het volgende bericht in de *Nieuwe Courant* van 27 November j.l.:

Gewapende politie.

> Bij de gewapende politie is men bezig geleidelijk alle Javaansche politiedienaren naar de Buitenbezittingen over te plaatsen, terwijl op Java alléén christelijke politiedienaren, als Ambonneezen, Menadoneezen en Batakkers enz., zullen worden geplaatst.
>
> Volgend jaar wordt begonnen met den bouw van groote kazernes ten behoeve van de gewapende politie, zoowel te Djokja als in diverse plaatsen der buitenbezittingen.

In dit korte bericht, aannemende, dat het juist is en dat is hoogstwaarschijnlijk, want het ligt geheel in de lijn van onze koloniale politiek...... schuilt een bron van ellende en gevaar voor Nederland als koloniale mogendheid.

En voor Indië zelf in de eerste plaats!

Dit zal duidelijk worden, wanneer men het vertaalt in het Nederlandsch en dus leest:

> Men is bezig alle protestantsche Friesche soldaten (de gewapende politie in Indië is geen p o l i t i e, maar verkapte militaire bezetting, financieel ondergebracht bij het departement van binnenlandsch bestuur) over te plaatsen naar het katholieke Limburg, terwijl in Friesland en andere overwegend protestantsche provincies alléén katholieke soldaten, als Limburgers, Brabanders enz., zullen worden geplaatst.

Of nog beter, want een Fries en een Limburger zijn beide van één ras en één natie, zou men dit bericht moeten vertalen in het Europeesch en dus lezen:

> Men is bezig alle katholieke landen te doen bezetten door troepen van een ander ras en van protestantschen godsdienst, terwijl men in de protestantsche landen alléén katholieke soldaten zal legeren, die bovendien van zooveel mogelijk verschillend ras moeten zijn.

Ik weet wel, dat scherpzinnige juristen deze vertalingen als onjuist ter zijde zullen leggen, onder het motief, dat de in Indië wonende volkeren geen v r ij e volkeren zijn, maar deel uitmaken van eene Nederlandsche kolonie, deel uitmaken van ons koloniaal b e z i t .

Maar dan gelieven deze juristen daarbij niet uit het oog te verliezen, dat zij zich plaatsen op Nederlandsch standpunt, dat zij denken als „bezitters”, die met hun bezit doen wat zij goeddunken...... en dat de belanghebbende volkeren, althans de intellectueele deelen daarvan, precies tegenovergestelde zienswijzen huldigen.

Onze rassen- en godsdienstpolitiek werd in den Volksraad door verschillende inlandsche raadsleden op scherpe wijze aangevallen. Hier te lande sprak de voorzitter van de Indische Vereeniging, dokter Goenawan Mangoenkoesoemo op 20 Mei j.l. (tienjarig bestaan van Boedi Oetomo) de volgende woorden:

> De Indische staat is bezig zich te vormen, maar onder vreemde vlag. Wil Nederland een goede voogdij oefenen, laat het dan gelijk oordeelen over alle rassen. Geen toepassing van het systeem „divide et impera”, maar gelijk oordeel over allen. Doet de regeering dit laatste niet, dan zal haar taak ongemeen verzwaard worden......

Wat onder dat „divide et impera”-systeem moet verstaan worden, is een ieder duidelijk, die in Indië den strijd volgde tusschen de voor- en tegenstanders van de bevoorrechting der christen-militairen (Amboneezen, Minahassers, enz.) boven de Mohammedaansche dito (Javanen, Soendaneezen, enz.) in het leger. (Bij de gewapende politie worden de verschillende rassen en godsdiensten naar ik vermeen gelijk bezoldigd).

Deze bevoorrechting van christenen wordt door de voorstanders toegeschreven aan meerdere gevechtswaarde van de christenen, berustende op rasverschil. Terwijl de tegenstanders deze theorie verwerpen met verwijzing naar het besluit van den Secretaris van Staat, Gouverneur-Generaal d.d. 5 November 1816, No. 10, waarbij de Amboineezen in het leger wat betreft soldij, voeding en kleeding geheel gelijkgesteld worden met de Europeanen, omdat zij, *christenen zijnde*, steeds in alles met de Europeanen gelijkgesteld waren geweest en met dezen door elkander in een bataljon konden dienen (zie blz. 30 van het orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging van 1904, vergadering van 21 December 1904 te Weltevreden).

Bovendien beroepen die tegenstanders zich op het niet te loochenen feit, dat — niettegenstaande er in de Molukken zeer talrijke Mohamedaansche Amboneezen wonen — er in het leger geen Mohammedaansche Amboneezen worden aangenomen...... alleen christenen of heidenen, waaruit dus geconcludeerd wordt dat die meerdere gevechtswaarde en die bevoorrechting dan blijkbaar hun oorsprong vinden in verschil in godsdienst en speciaal in bevoorrechting van den christelijken godsdienst. Die heidenen worden in het leger allen „christenen”, nimmer „mohammedaan”.

Voor wie echter niet op de hoogte is van dien reeds een eeuw durenden strijd, die eerlang ten einde zal loopen, indien de regeering zich tenminste houdt aan het door den legercommandant in den Volksraad gesprokene, dat de verschillen g e l e i d e l ij k zullen worden opgeheven, citeer ik hier uit een redevoering, uitgesproken op 6 Maart 1916 te Weltevreden in een algemeene vergadering van de Indische Krijgskundige Vereeniging, door den majoor der artillerie W. C. Holle, die als volgt betoogde:

> De formatie van het leger heeft altijd op twee beginselen gesteund: dat van de *kern* en dat van het *tegenwicht*.
>
> Het kernbeginsel bevat de indeeling van troepen van hoogere gevechtswaarde als steun, als ruggegraat in bepaalde gevechtseenheden. Als troepen van hoogere gevechtswaarde worden in de eerste plaats de Europeanen beschouwd, daarnaast de Amboineezen en Menadonees.
>
> Aangezien zij veelal een anderen godsdienst belijden en van een ander ras zijn dan de inheemsche bevolking, vormen zij tevens het zoo noodige tegenwicht.

Deze zinsneden, uitgesproken op eene vergadering, waar onder presidium van den legercommandant in eigen persoon de militie-voorstellen werden besproken, verklaren het divide-et-impera-systeem op volkomen duidelijke wijze:

> „Ons gezag in Indië heeft altijd berust op het listiglijk uitspelen van de verschillende rassen tegen elkander, waarbij een dankbaar misbruik werd gemaakt van de christelijke zending.”

Het door den majoor Holle gesprokene vond ter vergadering geen enkele tegenspraak niet alleen (blz. 13 van het orgaan der I.K.V. 1916, No. 52), maar wordt bevestigd door tal van andere redevoeringen en artikelen uit de Indische militairistische litteratuur.

Hoe de tegenwoordige legercommandant, generaal van Rietschoten, tegenover dit vraagstuk staat, moge blijken uit het volgende:

In 1915 beklaagden de troepenofficieren zich bij 't legerbestuur over het slechte physiek der christen-Timoreesche recruten en adviseerde de gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid van Magelang om maatregelen te treffen voor strenger geneeskundig onderzoek. Deze klachten werden in han-

den gesteld van den generaal van Rietschoten te Magelang, kort te voren civiel en militair resident van Timor (men denke aan het gouvernementsbesluit van 1913, waarbij het openbaar onderwijs in dat gewest aan de protestantsche en katholieke kerk werd overgedaan......), die zich met dat advies niet kon vereenigen en op zijn beurt het legerbestuur in overweging gaf om bij de keuring van Timoreezen (christen-Rotti-en-Savoeneezen) niet zoo streng te letten op de oogenblikkelijke lichaamsgesteldheid!

(Let wel dat men net zooveel goede Javaansche Mohammedaansche soldaten uit de veertig millioenmassa op Java kon krijgen als men wilde......).

Het legerbestuur ging bij schrijven van het hoofdkwartier, 1e afdeeling No. 8, van 7 Mei 1915, met de inzichten van den heer v. Rietschoten accoord en...... de militaire doktoren en plaatselijke militaire commandanten in het gewest Timor kregen de opdracht (bij order van den gewestelijk militairen commandant van Timor, dato 28 Mei 1915, No. 344/1) om met de keuring van die recruten ,,niet zoo streng te letten op oogenblikkelijke lichaamsgesteldheid''... m.a.w. daarmede de hand te lichten.

Zoo ondermijnt het militarisme het ,,militair'' gezag!

Werven, werven, zooveel mogelijk christenen, van wege het tegenwicht tegen het Mohammedaansche deel van het gezagsinstrument: het leger!

Hoe het vorige Nederlandsche parlement deze kwestie bekeek, kan men vinden op blz. 1713 en 1714 van de Handelingen van dit jaar. Op 5 Maart 1918 hield de heer Sjbinga Mulder (thans directeur van Landbouw in Indië) een rede, waarin hij het afkeurde, dat in Indië bij de marine het bevoorrechtingssysteem van christen-inlanders *niet* werd overgenomen. Zonder eenige tegenspraak verkondigde deze unie-liberale afgevaardigde met instemming het feit, dat de Ambonees zich als christen boven de nietchristenen verheven acht, en als christen met de Europeanen gelijkgesteld is...... terwijl hij jammerde over de marine, waar men dat standpunt nog niet inneemt! De christelijk-historische afgevaardigde Bichon van Ysselmonde dikte dat nog wat aan en citeerde met instemming uit een artikel van kap. luit. ter zee A. van der Sluis:

> Ook het inlandsche element op de vloot trachte men zooveel mogelijk — uitgezonderd het bedienden-personeel en stokers — uit de christenen te recruteeren.

Mohammedanen zijn dus goed genoeg voor bediende en stoker!......

De katholieke afgevaardigde Bogaardt sloot zich natuurlijk aan bij de opmerkingen van de twee voorafgaande sprekers; Excellentie Pleyte ,,geloofde'' dat het marine-bestuur in Indië weinig bezwaar zal hebben tegen de grieven der christen-jongelieden en Excellentie Rambonnet zwéég over dit onderwerp in zeven talen!

Het is in dit verband zeer interessant om eens na te gaan, wat professor Mr. J. E. Heeres in het eerste deel van het bekende werk ,,Nederlandsch-Indië'', samengesteld onder leiding van den oud-minister H. Colijn, schreef over de Portugeezen in den Archipel (Geschiedenis en Bestuur, Hoofdstuk I).

Men leze speciaal de bladzijden 304 en 310/311, terwijl ik hier volsta met het citeeren van een zinsnede op blz. 304 (volgende op de uitspraak, dat in den strijd om de commercie, de politie en de religie in het Oosten de Christen veelal stond tegenover den Moor):

> Want tot een dergelijken strijd — een wereldhistorischen strijd — is het gekomen van de eerste tochten van de Lusitanen naar het Oosten af; en duidelijk werd hun toenmalige ,,koloniale'' staatkunde geproclameerd, toen in 1501 hun koning den titel aannam ,,Heer der Scheepvaart, der Veroveringen en van den Handel in Aethiopië, Arabië, Perzië en Indië''.
>
> En dat de Paus hem dien titel schonk, was een bewijs, dat deze politiek in de oogen der christenheid van die dagen hare wijding zoude ontvangen door de propaganda voor het christendom, door de zending. Een ,,Grooter Portugal'' hoopte men te stichten, verguld door handelswinsten, verheerlijkt door uitbreiding des geloofs.

Herleest men nu nog eens het door mij in den aanvang dezes geciteerde berichtje over die christelijke politiedienaren, die op Java worden geplaatst, etc., etc. en herinnert men zich de door mij in dit blad van 26 September j.l. geschreven kritiek op de Indische paragraaf van de Troonrede...... dan zou ik willen eindigen met de waarschuwing, dat dit minder fraaie spel met rassen en godsdiensten misschien nog geruimen tijd Indië als ,,bezitting'' voor Nederland kan behouden...... maar dat het op den duur uit moet loopen op een verschrikkelijke ontgoocheling.

De algemeene Aziatische opleving, zelfbewustwording, gepaard met een steeds toenemende ,,ontwikkeling'', staan borg, dat dit spel door de betrokkenen wordt doorzien. Niet meer alleen door de intellectueelen, maar ook door de groote massa.

Het zal daarom voor het nieuwe parlement, dat in nagenoeg alle partijen een ,,democratische'' politiek heet voor te staan, zaak zijn om scherp te letten op de gestes van deze christelijke regeering ten aanzien van de overzeesche gewesten.

Opdat later de geschiedenis niet van ons zal moeten getuigen, dat men een ,,Grooter Nederland'' hoopte te stichten, verguld door handelswinsten en verheerlijkt door uitbreiding des geloofs!

FEUILLETON.

Het Javaansch Cultuur-Congres.*)

(Slot).

Laat mij thans iets zeggen over het zichtbare congresaanzicht, den gang door des Soenan's paleizen, den Wajang-avond en onze bedevaart naar de tempelruïnen der Brambanan. Wie in staat is de gebeurlijkheden in dit leven symbolisch op zich te laten inwerken, voor dien heeft de opeenvolging in deze trits een diepe en groote beteekenis gekregen, welke ik nu zal trachten aan te duiden.

De ,,Java-Bode'' achtte het een ongelukkige greep om dit congres te inaugureeren met een bezoek aan den kraton, beeld van cultuurverval, maar juister en ruimer was de opvatting van den Jong-Javaan, van mijn jeugdigen vriend Soebardjo in de ,,Indische Stemmen'' van 14 Juli neergeschreven, die in de openstelling van dit, lange eeuwen van profane oogen zorgvuldig verborgen heiligdom, een teeken zag van komende tijden, wanneer de vorsten niet als heerschers, maar als vaders zullen zijn en hun kinderen vrij tot hen zullen komen, klagend hun nooden, zoekend het Recht, verlangend naar Vrede en Wijsheid.

Zoo was dan het kraton bezoek ook in mijn oogen een buitengemeen gelukkig begin. Zooals de reeds te lang door ons, Westerlingen, voor gesloten en ondoorgrondelijk verklaarde Javanen-ziel zich in het Congres dacht te geven en ook inderdaad gegeven heeft, aan wien rijp was zulk een heilige gave te aanvaarden, zoo gaf zich hier het mysterie-volle kratonleven, door zijn poorten open te stellen voor al wie belang stelde in haar groei of verval. En ja, er was verval, uit de donkere nissen der wijde zalen, van de zuilen en beelden in de geweldige pendopo's, uit de kelders en de kamers, uit de hallen en de hoven scheen mij een treurende stem toe te roepen:

,,Ziet mij, de Oostersche bruid, eens de koningin ,,dezer landen, eens het centrum van wat beschaving, weelde, geleerdheid en kunst kan geven. Ik ,,ben een schim van wat ik was, mijn rijke tooi is ,,mij afgenomen, men sierde mij met glasscherven ,,en bonte steenen, de looden ketenen van verloren ,,begrip verstikten mij en ik lig te zieltoogen onder ,,hun zwaarte''.

Maar als ik aandachtiger luisterde, als ik stiller nog het oor leende, dan fluisterde diezelfde stem:

,,Redt mij, redt mij, congresbezoekers! Nog is in ,,mij de schoonheid van het Verleden, nog verbergt ,,zich in mijn hart de Kracht van het oude ras, nog ,,straalt de oude Wijsheid en Schoonheid voor wie ,,met devotie daarnaar zien en luisteren wil. Wekt ,,mij, wekt mij tot nieuw leven. Geeft U, zooals ik ,,mij geef in al mijn armoede van voozen schijn. Pas ,,als wij komen tot het inzicht, dat wij geestelijk ,,armoe lijden, kan het besef wakker worden, kan de ,,kracht groeien, die tot nieuw leven doet ontplooien. ,,Pas dan weer zal Indië vrij en rijk zijn als voorheen, ,,en zal ik waardig worden uw vorsten te ontvangen, als mijn kleed weer stralen zal in eigen ,,Schoonheid.''

En daar tegenover, als antipode in den tijd, als slot van het congres, de tocht naar de Brambanan. Hier was de levende gedachte, die in gebroken vormen ons tegemoet trad. Hier een beeld van stoffelijk verval, maar geestelijken rijkdom. Hier, dolende tusschen de tempelmuren, zacht pratende, in contemplatie haast voor de rustige beelden der Goden, gezeten in den kring van mijn Javaansche vrienden, bedachten wij gezamenlijk het leven van den geest, van 's menschen innerlijkst wezen. Ver van het geroezemoes en gedrang van oudheidkundige uitleggers, die U op een haar wisten te vertellen, welke naam ieder beeld of beeldje droeg of de namen der diverse attributen, doch die absoluut ongevoelig waren voor de teere schoonheid, de heilige ernst en de diepe beteekenis van het al, ver van dit alles, zochten wij samen, mijn Javanenvrienden en ik, de Westerling, en in ons hart vonden wij elkaar. Aan de voeten der eeuwenoude Godenbeelden kwam tot ons de oude waarheid, dat voor Hem, wij allen één zijn, dat in Hem geen sprake is van scheiding tusschen Oost en West, dat de eenig hechte band, die ooit gelegd kan worden, geknoopt moet zijn op de ongeziene gebieden van het innerlijk leven.

*) Overgenomen uit het Theosofisch Maandblad voor Ned.-Indië.

Red.-Comm.

En...... dat die politiek, berustende op divideerende beginselen, leidde tot het tegenovergestelde van hetgeen er mede bedoeld werd, leidde tot een uiteenspatting, tot godsdienst- en rassenstrijd en tot een onherstelbare breuk met Indië. Waarmede wij ons zelf zouden hebben gereduceerd tot een zevende-rangsmogendheid, die een haar door de geschiedenis opgelegde taak niet tot een behoorlijk einde wist te brengen.

Den Haag, 6 December 1918.

H. J. VERMEER.

Brief aan president Wilson.

Mijnheer de President,

Gedachtig aan uw uitspraak, in uw boodschap van 1 September 1918: „Deze oorlog is een oorlog ter bevrijding", komt het „Nederlandsch Comité tot hulpbetoon aan Armenië", met velen zijner begunstigers, tot u, om u eerbiedig te verzoeken, ten krachtigste de volkomen bevrijding der gemartelde Armeniërs van onder hun Turksche tirannen, te willen bevorderen bij de aanstaande vredessluiting.

Onder de volkeren van Europa heeft dit aloude Indo-Europeesche christenvolk van Armenië, „welks geschiedenis geschreven is met de tranen van heiligen en met het bloed van martelaren" (zooals Rev. Frederik Greene, de Armenische missionaris eens schreef) altoos veel sympathie mogen vinden.

Ook het Amerikaansche volk onthield al sinds 1831 zijn daadwerkelijken steun aan het onderdrukte Armenië niet; getuige Amerika's missie-arbeid op het gebied van onderwijs en barmhartigheidsbetoon in de Amerikaansche stichtingen te Mersivan, Sivas, Wan ,enz.; een arbeid, die ook gedurende dezen vreeselijken oorlog met weergalooze volharding is voortgezet en uitgebreid.

Maar nu is de ure geslagen, waarop heel de Europeesche en Amerikaansche christenheid de kroon moet zetten op haar arbeid ten bate der verdrukte en veel geplaagde Armenische natie.

Een oude eereschuld vraagt nu, meer dan ooit, om afdoening.

Artikel 61 van het verdrag van Berlijn van 13 Juli 1878, nl. „te waarborgen het leven en den eigendom en de zekerheid" van de Armenische natie, in haar stamland van Klein-Azië, bleef al veertig jaar krachteloos.

De Armenische natie moet nu voor immer van a l l e Turksche verdrukking en inmenging in haar zaken bevrijd worden.

Als een afzonderlijke, vrije staat, onder eigen souvereiniteit, moet het eeuwenlang geplaagde Armenië uit zijn jongste en grootste beproeving herrijzen.

De beloofte der geassocieerde mogendheden, bij monde der heeren Clemenceau, Lloyd George en Orlando gedaan, om ook het lot der Armenische natie bij den komenden vrede te regelen „selon les règles superieures de l'humanité et de la justice" kunnen en moeten nu, ook door uw waardevolle medewerking finaal worden ingelost.

Ons vastklemmende, mijnheer de president aan uw ridderlijke uitspraak op den jongsten „Independence Day", aan boord van uw jacht „Mayflower" tot den heer Sevasly, representant van de Armenische delegatie: „geen enkele kwestie, zal op het komende vredescongres ten halve worden gedaan, daar onder ook de Armenische kwestie; zij zullen eens vooral worden opgelost", voegen wij onzen steun bij die van de geheele christenheid, met Armenië's lot bewogen, en smeeken u wijlen Gladstone's uitspraak te helpen realiseeren: „Armenië helpen, is de menschheid helpen." Daardoor zult gij, mijnheer de president, ook uw eigen woorden van kracht maken, die gij eens in uw redevoering van 4 December

---

Hoe vreemd deed als contrast van deze rust van innerlijk weten aan, het gedrag van mijn rasgenooten. Met elkander een afgescheiden groepje vormend, druk lachend en luid schertsend, een beeld van Hollandsche uitbundigheid en brooddronkenheid tegenover de ingetogenheid en waardigheid van den Javaan.

Begrijpelijk?

Ja, en voor ons als Theosofen verklaarbaar, natuurlijk en gelukkig!

Ik wil niet uitwijden over de tempels zelve, hoewel mijn symbolisch-voelend Vrijmetselaarshart opsprong van vreugde in de herdenking van de aloude mysterie-symboliek in de groepeering, den bouw en het aantal der tempels en tempeltjes. Zou niet de getallensymboliek der Universeele Kabalah een oplossing kunnen geven voor het vraagstuk van doel en beteekenis der 156 kleine tempeltjes aan den voet? Maar laat ons eindigen.

Nog een slotwoord over den Wajang.

Wie onzer den onvergetelijken Wajang-wong-avond ter eere van het Djocja-congres der N.I.T.V. heeft bijgewoond en in de gelegenheid was dezen eveneens feestelijken en zeer gesoigneerden kunstavond te Solo bij te wonen (want hier gold het immers den Congressisten te toonen, wat aan waarachtige cultuur nog leefde in de Javaansche Kunst), die zal een gevoel van spijt en onvoldaanheid niet hebben kunnen onderdrukken en zal ten volle beamen, dat slechts de esoterische idee, dat alleen de occulte gedachte in staat zal blijken de ware geest van den Wajang weer uit den doode op te wekken.

Onder de bestraling van de theosofische idee werd ons te Djocja iets werkelijk grootsch en indrukwekkends gegeven, iets, dat vermocht te imponeeren door vorm, zoowel als door gedachte en inhoud. Een werkelijk nobele idee leefde in de onvergeetelijke M i n t a r â g â. Hier te Solo werden wij vergast op het spel P r e g i w á-P r e g i w a t i, met keur van kleur en klanken, doch...... zonder de groote gedachte van het hoogere zieleleven (voor mij althans, en voor de velen, die ik daarnaar vroeg), die volgens zoo velen toch juist het groote is wat de Wajang als mysterie-spel teekent en doet uitblinken boven wat het Westen aan soortgelijke kunst gegeven heeft in opera en komedie. Maar dit is niet verwonderlijk!

Het spreekt vanzelf, dat als de oude waarheden schuil gaan achter nevelen van vergeten, dat zich het oog richt op het leven om ons heen en kunst en wijsbegeerte richt zich op het profane, als de Goden zich terugtrekken.

Meen echter niet, dat ik zou afkeuren, dat deze kunst gepopulariseerd werd, het groote, breede volkspsyche behoeft in eerste instantie geen geweldige diepzinnigheid, maar begrijpelijke en toepasselijke zedeleer en schoonheid, die het opvoert. In dien zin was deze lakon zeer goed op haar plaats. Maar, waar toch de congresgangers wel van hooger peil waren in mentaliteit, daar was een ijler spel van wijsheid en schoonheid zeer op zijn plaats geweest.

Misschien een sarcasme van het noodlot? In het kader van het congres, in zijn tastend voortgaan, in zijn onbegrepen cultuuropvatting was het echter geheel in de lijn, in zijn vage onbestemdheid en gedachteloosheid.

Toch ligt m. i. in deze specifiek Javaansche kunst de belofte van een verderen bloei van het gansche ras. Laat ons niet vergeten, dat innerlijke drang machtiger is dan uiterlijke noodzaak. Toen het Westen zich begon los te wikkelen uit het stofgeloof van de vorige eeuw, werd nieuwe energie geboren, jonge kracht ontplooide zich, in nieuwe banen zocht de bezieling der kunstenaren de idee van de komende eeuw te openbaren.

Zoo ook in Indië. De opbloei van het geestelijk leven in de Javanen-ziel is directe oorzaak geweest van een intensiever beweging in het maatschappelijk verband. Waarmede is de enorme voortgang der laatste 10-tal jaren op sociaal, politiek of economisch gebied anders te verklaren dan met de innerlijke redenen van het mysterievolle zieleleven?

En omdat de Wajang in haar vele vormen zoo bij uitstek een vertolker blijkt van wat in de Javaansche ziel omgaat, zal het werk in deze kunst de schoonste vruchten dragen. Aan ons, Theosofen, om in dit groote werk, in deze nieuwe geschiedenis een rol te spelen van groot belang. Laat het goede Karma, dat ons in aanraking bracht met den machtigen stroom van het oude weten niet alleen tot geluk zijn voor onszelven, maar ten zegen aan al onze broeders, blank of bruin, man of vrouw, christen of mohammedaan, die met ons leven en strijden in deze gewesten.

A. v. L.

1917, als slotwoord spraakt: „De hand Gods is gelegd op de natiën; Hij zal hun genadig zijn, zoo zij zich weten op te heffen tot de klare hoogten van zijn eigen gerechtigheid en genade".

Het uitvoerend Comité tot hulpbetoon aan de noodlijdende Armeniërs:

Mr. ANT. VAN GIJN, Voorzitter,
Oud-Minister van Financiën.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN,
Minister v. Staat, Lid v. d. Tweede Kamer Staten-Generaal.
Mr. R. J. H. PATIJN.
Mejuffrouw E. J. VAN DER HOOP,
Secretaresse-Penningmeesteresse.
Mejuffrouw L. C. A. VAN EEGHEN.
Prof. Mr. D. P. D. FABIUS.
Dr. L. HELDRING.
E. SILLEM,
Lid van de firma Hope en Co.
Ds. H. KOFFIJBERG, Muiderberg,
Generaal-Agent v. h. Comité.

Allen, die bovenstaand verzoek willen onderteekenen, wordt beleefd verzocht hun kaartjes met titulatuur in te zenden bij laatstondergeteekende.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

In actie.

Volgens *De Indiër* heeft de vereeniging Insulinde, afd. Solo, een commissie ingesteld om de klachten van de bevolking op te teekenen naar aanleiding van de woningverbetering. Uit het rapport der commissie blijkt, dat de woningverbetering, al heeft de ervaring geleerd, dat men met haar op den goeden weg is ter bekamping van de pest-epidemie, voor de menschen een ondragelijke geplaag wordt, zoodat ze zooveel van de krachten van den patiënt eischt, dat het middel erger wordt dan de kwaal.

Ofschoon niet gezegd kan worden, dat Java heelemaal pestvrij is, is het aantal gevallen sinds zoo klein geworden, dat men, practisch gesproken met de pest geen rekening meer behoeft te houden.

Daaruit leide men echter niet áf, dat het gouvernement zou mogen verslappen in het nemen van maatregelen tegen de pest.

De Regeering zij echter op haar hoede en trachte de gebreken, die den dienst der pestbestrijding en in het bijzonder de woningverbetering aankleven, weg te nemen.

De bevolking gaat gebukt, zoo heet het, onder de afbetalingen van de schuld, die ze heeft aan het gouvernement bij de woningverbetering. Menschen met een dagloon van 20 heele centen moeten maandelijks *f* 1.50 terugbetalen.

Ook klaagt men over het te hoog berekenen van werkkosten en het verduisteren van bouwmateriaal ten nadeele der bevolking. Het ware te wenschen, dat de bevoegde autoriteit een onderzoek naar een en ander deed instellen en gegronde grieven trachtte weg te nemen.

(Ons is bekend, dat niet alleen in het Solosche, doch ook in het Madioensche indertijd door de bevolking geklaagd werd over den druk, dien de woningverbetering haar op de schouders legde. Red.).

Een of verscheiden.

In *De Taak* verscheen van D. een artikeltje over het onderwijs, aan welks slot we een en ander ontleenen; daarin toch wordt de kwestie behandeld van een school voor blijvers en trekkers.

Aangenomen dat het mogelijk zou blijken een practisch onderscheid te maken tusschen twee groepen van kinderen en dus ook van ouders, zoo zou daaruit nog niet de wenschelijkheid geboren zijn om voor elk dezer groepen een aparte school in te richten.

„De school voor de trekkers zou immers stellig ook begeerd worden door de blijvers, bij wie echter de behoefte aan zoodanige school niet objectief kan worden erkend. De school der trekkers zou toegang geven tot alle inrichtingen van onderwijs in Nederland, de school der blijvers slechts zeer onvolledig. De achteruitzetting van de Indo-Europeesche bevolking, bij wie de behoefte aan naar Nederlandsch voorbeeld ingericht onderwijs niet kan worden erkend, zou daardoor ten zeerste worden gevoeld en aanleiding zijn van gevaarlijke ontevredenheid."

Bovendien zou de stichting eener Indische hoogeschool — door gezamenlijke actie aller bevolkingsgroepen gemakkelijk te verwezenlijken — voor onbepaalden tijd worden uitgesteld, wijl niet noodig voor de groep der meest invloedrijken.

De Indische maatschappij heeft een school noodig naar haar eigen behoeften in 't algemeen, terwijl tot nu toe nog te veel Holland gekopiëerd is.

Alles wat den leerlingen als onnoodige ballast wordt meegegeven, tot schade van maatschappij en individu moet worden geschrapt, z.a. Fransch en de buiten het strikt noodige vallende behandeling van Nederlandsche en Europeesche aardrijkskunde en geschiedenis, enz.

De Indische lagere school moet geven kennis van Indische toestanden en geschiedenis, een tamelijk uitgebreide kennis van Ind. aardrijkskunde in verband met voortbrengselen en nijverheid en bovendien kennis van het Maleisch of de landstaal.

Aansluiting van het onderwijs bij de Hol. scholen is een voorbijgaande noodzakelijkheid.

„Aansluiting zij er met de Indische M.U.L.O.-school en Middelbare school dien den leerlingen gelegenheid moet verschaffen om door middel van een Indische hoogeschool alle graden te verwerven, die ook aan de Nederlandsche academie te behalen zijn.

We behooren derhalve te ijveren voor één Europeesche Indische lagere school met een speciaal Indisch leerplan. De sterk staande groep der trekkers behoeft geen bevoorrechting, de zwakkere groep der blijvers verdraagt geen achteruitstelling!"

Geen verscheiden school naar gelang van den maatschappelijken welstand der leerlingen, noch naar het ras der leerlingen.

Een eisch van gezonde democratie is de kinderen, ongeacht afkomst, kleur of welstand zooveel mogelijk van dezelfde wapenen te voorzien voor den hen wachtenden socialen strijd.

Bovendien acht Schr. het een eisch van wijs bestuursbeleid ter bevrediging van de overal licht smeulende ontevredenheid.

In *De Loc.* bespreekt *V. K.* bovengenoemd artikel en opmerkende, dat de schrijver tot het besluit komt, dat één school voor allen het best is, ook op grond van billijkheid, geeft *V. K.* toe, dat het systeem op het eerste gezicht nog niet zoo kwaad lijkt, daar het ontegenzeggelijk zijn voordeelen heeft, maar dat bij nader inzicht toch wel ernstige twijfel rijzen moet, of werkelijk één school voor allen de meest gewenschte is.

Liever dan zich te verdiepen in de vraag, of in de toekomst één school voor alle rassen en standen mogelijk zal zijn, wil *V. K.* zich bezighouden met de opdracht van den directeur van O. en E. om n.l. te onderzoeken of het wenschelijk en mogelijk is 1e. een voor practische toepassing vatbaar onderscheid te maken tusschen twee groepen van kinderen, naar gelang zij behoefte hebben aan naar Nederlandsch voorbeeld ingericht lager onderwijs, 2e: scholen, waaraan dat onderwijs gegeven wordt — zij het ook alleen op grootere plaatsen — alleen voor hen toegankelijk te stellen, bij wie de behoefte kan worden erkend.

V. K. komt tot de o.i. zeer rechtvaardige gevolgtrekking, dat waar het aantal trekkers nog zoo groot is, hun kinderen wel degelijk recht op onderwijs hebben, dat voor hen met het oog op hun toekomst het meest gewenscht is. Het gaat toch niet aan, de kinderen der trekkers eenvoudig over het hoofd te zien, omdat deze het in aantal afleggen tegen de blijvers!

Zal het gezin der trekkers nog eenige jaren vroeger uit elkaar gerukt moeten worden, omdat anders de blijvers zich verongelijkt zullen achten? „Zal in 't omgekeerde geval de trekker zich niet achteruitgezet gevoelen en zal dat wederom niet belemmerend werken op de lust van hen, die anders ook wellicht de groote plas zouden oversteken? We weten het uit ervaring, dat verschillende gezinnen in Holland, juist omdat ze de scheiding niet willen, blijven, waar ze zijn."

En waarom zal de blijver zich verongelijkt voelen, als hij de school krijgt, die voor zijn kinderen gewenscht is?

Dus twee lagere scholen.

Wat is er ook tegen, dat er naast de „Indische scholen een beperkt aantal scholen blijft, dat werkt voor Holland, een aantal, dat ingekrompen zal kunnen worden naar gelang de trekkers wegblijven en hun plaatsen ingenomen worden door de blijvers?

Dat is een geleidelijke overgang naar het groote doel: één school vóór allen en bovendien eerlijker tegenover de trekkers, die toch ook hun deel hebben gehad in de taak, om Indië te brengen op de hoogte, waarop het nu is.

Is de leuze: „geen verscheiden school naar gelang van het ras der leerlingen", werkelijk de vox populi, of de stem van den eenling?

Met *V. K.* gelooven we niet, dat de Indische maatschappij reeds zóóver is.

Betreffende een Indische universiteit stelt *V. K.* de ernstige vraag, of een Indische hoogeschool den studenten evenveel zal kunnen geven als een Europeesche, en of de student in Indië een even groote algemeene ontwikkeling zal kunnen verwerven als in Europa.

Als Schr. die vragen in ontkennenden zin beantwoord heeft, gaat hij voort: „We zijn er van overtuigd — en velen deelen onze meening —, dat menig ouder zijn kind toch naar Europa zal zenden, indien hij het maar eenigszins kan betalen", zij het dan ook om verschillende redenen.

„En dan zal later de in Indië afgestudeerde het vaak voelen, dat hij de mindere is in tal van zaken, en tevreden zal hij allerminst zijn."

Neen, dan ware het beter een niet te beperkt aantal op gouvernementskosten in Holland een academische opleiding te geven.

Indië zou zeer zeker hierbij niets verliezen."

De bestuursreorganisatie.

Naar aanleiding van de voorstellen voor de reorganisatie geeft *De Indiër* eenige beschouwingen ten beste.

Wanneer we over decentralisatie van het bestuur spreken, denken we aan medezeggenschap van de burgerij over de dingen van bestuur, omdat de locale besturen de eerste uiting waren van den wensch naar

decentralisatie en deze een soort van zeggenschap van de burgerij kwamen brengen.

Het nieuwe voorstel brengt echter allereerst een ambtenaarlijke decentralisatie, welke geen vooruitgang belooft te zijn. Immers, de nieuwe regeling zal een belangrijk deel van de bestuurstaak, die thans bij de departementen berust, overbrengen naar de hoogste gezaghebbers in de provincies, die den weidschen titel zullen dragen van landdrost. ,,Wat nu in de departementen werd verhakstukt, maar dan toch nog vlak onder de oogen van de algemeene regeering en van allerlei andere grootmogendheden, zal nu door de gouverneurs alleen worden bedisseld.'' Ze zullen een groote macht krijgen en daarom gaat een vergelijking met de Nederlandsche commissarissen der Koningin niet op.

Door de verdeeling van het land in regentschappen krijgen we naast deze ambtenarendecentralisatie een decentralisatie van bestuursmacht, en dat is het voorname punt.

Verdeelt men het geheele land in overzichtelijke gebieden, die gesteld worden onder een ware volksvertegenwoordiging, gekozen door alle groepen en klassen van de burgerij, dan blijft er voor de beroepsambtenaren niets over dan wat in bepaalde diensttakken gebeuren moet, zooals men denken zou.

In de regentschappen vinden we aan het hoofd den regent met den patih als secretaris, bijgestaan door een regentschapsraad, gekozen door de rijke lieden onder de bevolking en vertegenwoordigers van de niet-inlandsche groepen. Dezen raad, met dezelfde bevoegdheden als de tegenwoordige gewestelijke raden, zal nadrukkelijk het volksonderwijs en het toezicht op de desaeconomie worden opgedragen.

Hoe de verhouding zal moeten zijn tusschen regentschapsraad en desa is nog niet bekend.

De beroepsbestuursambtenaar zal toch niet uitgeschakeld worden, ,,want de assistent-residenten en lagere ambtenaren blijven, al krijgen ze ietwat zotte namen. Wat hun werk wezen zal, is mysterie, maar verraadt al dat het met de macht van de raden niet heelemaal zuivere koffie is, immers als er nog genoeg te regeeren overblijft voor een korps ambtenaren dan is de zeggenschap van de diverse raden niet heel groot.''

De positie der desa's zal anders geregeld worden, doch welke de verbeteringen zullen zijn is nog geheim.

Van de zelfstandigheid van een raad onder een regent heeft het blad geen groote verwachting, ,,vooral niet als er ambtenaren onder de leden zijn, die onder des regents invloed verkeeren.''

Van het college, dat den landdrost in zijn werkzaamheden zal bijstaan, en dat uit de regenten, assistent-residenten en een vertegenwoordiger van elke groep van particulieren sadja zal bestaan, heeft Schr. ook niet veel verwachting, daar deze raad slechts een paar keer per jaar zal bijeenkomen, zooals Schr. opmaakt uit de instelling van een college van heemraden, in modern Nederlandsch gedeputeerden of wethouders.

,,Van den provincialen raad vernemen we, dat deze toezicht zal houden op de gemeentebesturen, tenminste op de financiën en dat het heemraden college het verdere toezicht zal geven. De autonomie van de gemeente wordt daardoor ernstig in gevaar gebracht.''

De botsing, die zich onlangs heeft voorgedaan tusschen den gewestelijken raad van Semarang en de gemeente Salatiga geeft reeds een voorproefje van 't geen ons nog te wachten staat.

,,Van den provincialen raad kan men dus nog plezier beleven en deze stempelt heel het voorstel tot een aartsconservatieve, een reactionaire verandering.

Er kon in deze voorstellen voor reorganisatie zulk een mooie democratische lijn zitten, er kon zooveel goeds uit groeien, maar we hebben weinig hoop. De ambtenaarlijke druk blijft en deze kan elke vrije ontwikkeling van de volkskracht nekken.''

Suriname.

Weer hebben wij het overlijden te vermelden van een oud-Surinaamsch hoofdambtenaar.

Op 1 December overleed in den Haag, in den ouderdom van 69 jaar, Mr. G. H. Barnet Lyon, oud-Agent-Generaal der Immigratie in Suriname, Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. Na in 1871 te Leiden te zijn gepromoveerd vertrok hij naar Suriname, waar zijn familie een der belangrijkste plantages bezat.

Al spoedig werd hij benoemd tot advocaat-generaal bij het Hof van Justitie. Als zoodanig nam hij van 1883—1886 het ambt van Procureur-Generaal waar. In 1891 werd hij benoemd tot Agent-Generaal der immigratie. In deze betrekking vond hij een werkkring naar zijn hart, waaraan hij al zijne krachten wijdde. Bij de Britsch-Indische immigranten was hij zeer bemind. Toen hij de betrekking neerlegde en de kolonie verliet, brachten deze immigranten gelden bijeen ten einde een monument te zijner eere op te richten. Op 7 Januari 1908 werd zijn borstbeeld te Paramaribo onthuld.

Mr. Barnet Lyon is verscheidene jaren lid van de Koloniale Staten geweest, daarna lid van den Raad van Bestuur. Langen tijd heeft hij ook deel uitgemaakt van de commissie van onderwijs te Paramaribo. Aan de totstandkoming van het van Eedenfonds heeft hij een werkzaam aandeel genomen.

Hij was een scherpzinnig jurist en een sierlijk spreker, een man van fijne vormen, met veel gevoel voor kunst, onafhankelijk van karakter, grand seigneur, wat meer dan één gouverneur niet goed heeft kunnen zetten.

Het vertrek van dezen voortreffelijken ambtenaar beteekende voor Suriname een groot verlies. Na zijn ontslagneming heeft hij nog een paar maal de kolonie bezocht in verband met zijn belangen bij den landbouw aldaar. Na het verlaten van den kolonialen dienst heeft hij in Den Haag gewoond. Bij de oprichting van de middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer werd hij benoemd tot lid van de commissie van toezicht over die instelling; gezondheidsredenen dwongen hem onlangs als zoodanig ontslag te nemen.

Zijn vele vrienden zullen hem niet vergeten.

* *
*

In het vorige jaar droeg het *Suriname Suiker Syndicaat''* den heer *L. Diephuis* — oud-administrateur van suikerfabrieken op Java — op een studiereis naar Suriname te ondernemen, ten einde te onderzoeken of de oprichting eener nieuwe, modern ingerichte rietsuikerfabriek in Suriname in de naaste toekomst mogelijk en rendabel zou kunnen zijn.

Daartoe heeft de heer Diephuis van Augustus tot December 1917 in Suriname vertoefd en daarna nog eenigen tijd in Demerary en Trinidad.

Het verslag naar aanleiding dezer studiereis is nu verschenen bij de Nederlandsche boek- en steendrukkerij voorheen H. L. Smits te 's-Gravenhage. De kennisneming van de door den heer Diephuis ingediende bescheiden heeft bij het Suriname Suiker Syndicaat de overtuiging gevestigd, dat de oprichting eener nieuwe suikerfabriek in Suriname, hoofdzakelijk wegens de moeilijkheid van de voorziening in de benoodigde arbeidskrachten, vooralsnog niet raadzaam kan worden geacht, en dat om dezelfde reden uitbreiding op belangrijke schaal van andere cultures in Suriname voorshands op ernstige bezwaren zal moeten sluiten.

Op menige plaats in zijn interessant verslag wijst de heer Diephuis op het allesbeheerschende belang van het arbeidsvraagstuk. Op blz. 45 verklaart hij zelfs dat er in Suriname maar één vraagstuk is: het arbeiders-vraagstuk.

Het wil ons voorkomen dat, als de Javaansche immigratie *nu* niet behoorlijk geregeld wordt de kans daarop verkeken is. Minister van Koloniën is n.l. een man, die als Gouverneur van Suriname de nooden der kolonie van nabij heeft leeren kennen en die gedurende zijn bestuur van Nederlandsch Oost-Indië het vraagstuk der emigratie zeker onder de oogen heeft gezien. De tegenwoordige Gouverneur van Suriname heeft gedurende het Gouverneur-Generaalschap van den heer Idenburg, de betrekking van Algemeen Secretaris bekleed.

Gelukkiger samentreffen is wel niet denkbaar. We hebben dan ook alle hoop dat dit voor Suriname zoo gewichtige vraagstuk krachtig ter hand genomen is, nu de scheepvaartmoeilijkheden geen bezwaar meer opleveren. Onlangs heeft de ,,*Sitoebondo*'' 600 Javaansche immigranten in Suriname aangebracht en ,,*Suriname*'' van 27 Augustus schrijft dat het schijnt dat er meerdere aanvoeren van immigranten te wachten zijn.

Is de arbeiderskwestie opgelost dan is het te verwachten, dat het Suriname Suiker Syndicaat geen bezwaar meer zal hebben om over te gaan tot de oprichting van een groote suikerfabriek in Suriname.

De laatste zinsnede van des heeren Diephuis' verslag houdt in, dat z.i. de suikerrietcultuur in Suriname *qua cultuur* alle kans op succes biedt.

Ook over andere culturen en industrieën geeft het verslag belangrijke beschouwingen.

* *
*

Uit de beste bron vernemen wij dat de heer *Kasteleyn*, de voorzitter van het Suriname Studie Syndicaat zijn wegens den oorlog uitgestelde studiereis per s.s. ,,*Stuyvesant*'', dat 24 December van Amsterdam vertrekt, zal aanvaarden. Wij hebben van deze stu-

diereis de beste verwachtingen. Waar de arbeiderstoestanden in Suriname veel overeenkomst vertoonen met de oude toestanden in Deli, is de heer Kasteleyn de aangewezen man om ten deze den weg naar betere toestanden te wijzen. Wij wenschen hem een voorspoedige reis toe. Gouverneur *Staal* en allen, die belang stellen in het wel en wee der kolonie, zullen hem met ongeduld wachten.

* * *

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp strekkende om den minister van financiën bevoegd te verklaren gedurende de jaren 1919, 1920 en 1921 bij het openen van kredieten aan den minister van koloniën ten behoeve van de kolonie Suriname, in afwijking van het bepaalde bij het tweede lid van art. 18 der Surinaamsche Comptabiliteitswet, het tegoed van die kolonie in 's rijks schatkist te boven te gaan met een som van *f* 6,000,000 en om in dat voorschot te voorzien door uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld.

* * *

Bij Kon. besluit van 2 dezer is aan J. J. C. Gaymans, op zijn verzoek, met ingang van 31 Januari, eervol ontslag verleend:

1e. als administrateur van financiën in de kolonie Suriname;

2e. als lid van den raad van bestuur in de kolonie Suriname, zulks met dankbetuiging voor de door hem aan de kolonie Suriname bewezen diensten.

Curaçao.

Regen.

Over dit voor Curaçao zeer belangrijke onderwerp lezen wij in de bladen van eind October j.l.:

Nadat er flinke buien waren gevallen, viel er in de stad een hevige stortregen, die van ongeveer kwart voor acht tot half elf uur duurde en een hoogte van ± 66 mM. bereikte. Een krachtig onweer ontlastte zich; behalve voortdurend lichten rolden er enkele geweldige donderslagen door de lucht. Achteraf blijkt nu, dat ook deze regen niet algemeen, doch plaatselijk is geweest. Het hardst schijnt het geregend te hebben op S. Rosa; daar viel ruim 70 mM. water. Op Westpunt viel slechts 33 m.M. op Barber nagenoeg niets, evenzeer weinig op S. Willibrordo. Op S. Cruz heeft men ook geen klagen.

Voor degenen, die vóór maanden reeds hebben geplant, een aardig buitenkansje.

Meeldistributie.

Uit Saba schreef men aan hetzelfde blad:

,,De aankomst van den paketschoener werd den laatsten keer met de grootste belangstelling te gemoet gezien, daar we op Saba geen tarwemeel meer hadden. Daags na de aankomst der ,,Estelle'', werden er 30 zakken tarwemeel gelost, die verkocht zouden worden door den kommies.

De armen hebben echter geen voordeel van het meel, dat van Curaçao naar de eilanden verzonden wordt, want 't komt in de handen van betergestelden, die de armen er duur voor laten betalen. In de Bottom wordt het meel à *f* 0.50 per ½ K.G. verkocht, terwijl het in de W. Side, waar ze meer vervoer hebben, maar *f* 0.40 per pond kost.

Het is meestal verkocht aan menschen, die eigen provisie in den grond hebben.

Moge de regeering een volgenden keer betere maatregelen nemen.

Nieuwe Vennootschap.

Den 25en October is op Curaçao een Vennootschap gevestigd onder den naam: ,,*Scheepvaart Maatschappij Zeilschip Hollandia*'', die ten doel heeft dezen schoener te exploiteeren. De duur der vennootschap, die met een kapitaal van *f* 100.000 werkt en waarvan de heer H. Perret Gentil eerste Directeur is, werd bepaald op 50 jaar.

K. W. I. M.

25 October j.l. stoomde de ,,Oranje Nassau'' de haven van Willemstad binnen na een voorspoedige reis; binnen acht dagen was de steamer terug.

Een treurig ongeval had op het stoomschip plaats. Een Curaçaoënaar, Jozef Raphaela, aan boord werkzaam, viel van het dek in het ruim met het ongelukkig gevolg, dat hij ernstig aan het hoofd gewond werd.

In Curaçao werd hij Vrijdagsavonds nog naar het St. Elisabeths-gasthuis overgebracht, waar hij Maandag j.l. overleed.

De ,,Juno'', die 29 September van Paramaribo arriveerde, kon Dinsdag veilig naar New-York vertrekken, nadat per telegram het verlof uit Amerika was aangekomen.

27 October j.l. vertrok de paketschoener ,,Estelle'' naar de Bovenwinden. Deze week maakte het schip de reis naar Aruba heen en terug in 48 uren, wat een flinke praestatie mag genoemd worden.

Voor verzamelaars.

Met ingang van 1 November a.s. zijn de vervang-postzegels van 1 cent, enkele maanden geleden ingevoerd, benevens die van 12½ cent met opdruk ,,5 cent'', ingetrokken. Uit Holland zijn dus nieuwe voorraden van de oude soorten aangekomen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gemeenteraden in de Vorstenlanden. In de *Indiër* heeft *Tjipto* het pleit gevoerd voor het instellen van gemeenteraden te Solo en Djokdja. Hij wil voor beide plaatsen een gemeenteraad met een Inlandsche raadsmeerderheid. *Vijf* Europeesche en *vijf* Chineesche leden tegenover minstens *tien* Javaansche. Van deze *tien* Javaansche moeten dan in Solo *vijf* gekozen worden door de onderdanen van den Soenan en *vijf* door die van den Mangkoenegoro, en te Djokdja *vijf* door de onderdanen van den Sultan en *vijf* door die van den Pakoe Alam.

Perserikatan Goeroe Hindia Boemipoetra. De afdeeling Malang van de P. G. H. B. hield Zondag 11 Aug. in de 2e school te Malang een algemeene vergadering, welke druk bezocht was. De heer Raden Soedirdjo Atmodjo, die voorzat, hield een interessante lezing over volksonderwijs en volkshygiëne, in verband met de gehechtheid der bevolking aan haren geboortegrond. Hierop behandelde de heer Hadisoemarto in een eveneens belangwekkende rede de financieele positie van Inlandsche hulponderwijzers en kweekelingen, zooals die onlangs in den Volksraad ter sprake gebracht is geworden. Spreker betuigde, voor zooveel de locale behoefte te Malang betreft, de erkentelijkheid der bevolking voor de oprichting te Malang van een gouvernements 2e Holl. Inl. school, en van een particuliere Holl. Inl. school; welke beide nieuwe onderwijsinrichtingen den 2en September geopend zouden worden. Tevens betoogde spreker de wenschelijkheid van de oprichting eener Inlandsche Fröbelschool. (*Sinar Djawa*).

S. I. Het bestuur van de *Sarekat Islam*, afdeeling Soerabaja is voornemens om bij het Binnenlandsch Bestuur klachten en grieven van de Inlandsche bevolking voor te brengen inzake de toepassing van de maatregelen tegen de cholera ,hoofdzakelijk die betreffende de verplichte opname in het Stadsverband en de isolatie in barakken. (*Tjahaja Timor*).

Te Meester Cornelis werd den 1en September j.l. een openbare vergadering van de *Sarekat Islam* in het Uniepark gehouden. Ruim 3000 personen namen er aan deel. Precies om half negen nam Mas Soekarno het woord om op de gebruikelijke wijze de vergadering te openen. Daarna gaf hij een breedvoerig relaas van het ontstaan der volksbeweging op Java in het algemeen en van de *Sarekat Islam* in het bijzonder. Hij ging terug in de geschiedenis van Java tot de tijden van *Modjopait*. Ook de onder-voorzitter *A. Bahri Afandi* sprak in denzelfden geest, doch deed duidelijk uitkomen, dat zijn standpunt en dat van den voorzitter niet aan de *Sarekat Islam* van Meester Cornelis wordt opgelegd, doch dat men er over zou willen beraadslagen.

Van de gelegenheid tot debat werd gebruik gemaakt door drie personen. De voormalige voorzitter van de *Sarekat Islam* van Meester Cornelis *Hadji Ahmat Hidajat* verdedigde het standpunt van de *Centrale Sarekat Islam* ten opzchte van de militie. Men wilde die wel, maar op voorwaarde van rechtszekerheid, rechtsgelijkheid en zelfbestuur. Ook deze spreker wees op de zware lasten, welke de Inlandsche bevolking te dragen heeft, vooral op de particuliere landerijen. Spreker eindigde zijn rede met een uitleg van doel en streven van de *Sarekat Islam*. Na eenige minuten rust ging hij over tot het bespreken der militie. *Soekirman* leverde een pleidooi vóór de militie. Hij wees op de noodzakelijkheid van een militie voor de landsverdediging en op het nut daarvan voor het wakker roepen van den kasatriageest (krijgsmansgeest) bij het volk. *Kadar* en *Soetyono* bestuursleden en afgevaardigden van de *Sarekat Islam* van Batavia, hielden een gelijk betoog. De vergadering, die bij de rede van den voorzitter met werkelijk gespannen aandacht had geluisterd en dikwijls een overtuigd ,,betoel'' (juist) had laten hooren, gaf luide teekenen van instemming bij het hooren van de tegenstanders van den militieplicht. De voorzitter repliceerende stelde daarna voor als het standpunt van de *Sarekat Islam* van Meester Cornelis vast te stellen, dat zij overtuigd is van de noodzakelijkheid en het nut van den militieplicht, doch dat over de al of niet invoering daarvan beslist moet worden door een eigen volksvertegenwoordiging van Indië met wetgevende macht. Hetgeen werd goedgekeurd. Daarna werd overgegaan tot het behandelen van eenige voorstellen op het congres te Soerabaja voor te brengen van eenige verzoeken aan den Gemeenteraad. Tot afgevaardigde van de vereeniging naar het congres werd aangewezen *Soekirman*, terwijl hij ook als voorzitter der vereeniging gemachtigd werd om de ontbrekende bestuursleden zelf aan te wijzen. Na bespreking van nog enkele minder belangrijke punten werd de vergadering gesloten. *Kaoem Moeda*).

Verkiezingen Volksraad. Te Padang arriveerde — alzoo de *Sinar Sumatra* — de heer *Abdoel Moeis*, lid van den Volksraad, met het doel o.m. een politieke vereeniging op te richten met het oog op de volgende verkiezingen van den Volksraad. Op het moment hebben twee Westkustmannen een mandaat in dien raad, n.m. de heeren *Abdoel Moeis* en *Abdoel Rivai*, beiden bovenlanders. Dat zij in den Volksraad zitten, is echter niet krachtens verkiezing door de Westkust, maar door op Java op hen gevallen keuze. Reeds werd door *A. Moeis* een ver-

gadering te Padang gehouden in de *Soedagar Club*, om deze zaak te bespreken. Behalve door *Moeis* werd het woord gevoerd door *B. Djamaloedin*. Toen gelegenheid gegeven werd tot debat, meende de president der Padangsche afdeeling van „Insulinde", *Radja Ibrahim*, den heer *Rivai* eerder als Europeaan te moeten beschouwen dan als speciaal Inlandsch afgevaardigde. Spreker vond, dat de heer *Rivai* tijdens zijn verblijf te Padang zich voortdurend onder Europeanen had bewogen en slechts weinig aanraking met Inlanders had onderhouden. *B. Djamaloedin* kwam voor den heer *Rivai* op: deze had indertijd voldoende aanraking gezocht met de Inlanders, doch men had zijn voorstellen in den wind geslagen. In den Volksraad heeft de heer *Rivai* niet gezwegen, maar terdege de belangen der hier geborenen bepleit, aldus *Djamaloedin*. Uit een vraag van den heer *Radja Sampono* bleek, dat de meeste aanwezigen zich nog geen juist idee konden vormen van deze politieke actie. Men was voor volksraad politiek nog te lauw, waar de gemeentepolitiek de groote massa onbevredigd had gelaten. Immers duizenden Inlanders kunnen hunne verlangens nog altijd niet door een afgevaardigde in den gemeenteraad doen kenbaar maken en daarin hun belangen verdedigen. De benoemde Inlandsche leden hebben geen volksmassa achter zich en de kiesrechtbepalingen sluiten nu alweer den kleinen man, die toch 90 pCt. der bevolking vormt, uit door den gestelden eisch Nederlandsch te moeten verstaan. Bij de verkiezingen komen dus alleen de Nederlandsch sprekenden, dat zijn dus enkel de personen uit de gegoede klasse, in aanmerking. De verkiezing wijzigt op die manier slechts weinig de benoeming in deze materie, hetgeen de groote massa gaarne anders had gezien.

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. Men hoort in de Preanger niet veel van de *Sarekat Islam* — alzoo de *Bintang Soerabaja* — Haar bestaan, haar streven en werken blijven voor het groote publiek vrijwel geheel verborgen. Hoogstens leest men zoo eens in het half jaar, dat de statuten van de *Sarekat Islam* daar en daar zijn goedgekeurd. Of, als men de Maleische bladen leest, krijgt men zoo te hooi en te gras het verslag van een *S. I.* vergadering onder de oogen, ergens in de Preanger gehouden en die al bijzonder kalmpjes verliep. Maar in het district *Tjiparai* ten Zuid-Oosten van *Bandong*, daar woelde en gistte het al geruimen tijd. De assistent-resident hoorde er verscheidene keeren van door middel van anonieme brieven, maar kon het ware niet te weten komen. Want solidair zijn ze, de bruine broeders, die tot de *S. I.* zijn toegetreden en degenen, die zoo wijs waren, dat niet te doen, vreezen de macht der anderen, welke zich aaneen sloten. Zelfs het Inlandsch bestuur ontkomt niet aan zekere bezorgde voorzichtigheid, wanneer de S.I.-menschen in zijn ressort buiten hun boekje gaan. In dat district Tjiparai nu, nam de S. I.-beweging vrij groote proporties aan en waren de leiders bezig een staat in den staat te vormen. Men heeft wel eenig vermoeden, wie daar achter de schermen zat, wie er de grondlegger was van de ontluikende afdeeling, maar als boven gezegd, bewijzen zijn moeilijk te vergaren. Zoo het bestuur eenig houvast ten deze heeft, dan zal dit lastige element zoo spoedig mogelijk verwijderd worden. In de dessa *Rantja Kasoemba* vond de S. I. een vruchtbaren bodem. 't Is een groot dorp, dat uit verscheidene kampongs bestaat en verschillende dier gehuchten hadden zich reeds bij de vereeniging aangesloten, vooral doordien enkele invloedrijke hadjies daarin voorgingen. 't Ging hier den gevaarlijken kant op. De S. I.-ers hadden 't er onder elkaar al over, dat, zoo de broederschap zich maar uitbreidde, de mooie bullen van de Europeanen en Chineezen wel spoedig hun eigendom zouden worden. De lagere Inlandsche bestuursleden uit deze streek werden niet meer gehoorzaamd, of ze moesten tot de S. I. zijn toegetreden. Een kampong bleef weigerachtig zich bij de beweging aan te sluiten, voornamelijk doordien een hadji, die den meesten invloed in dat gehucht had, er niets voor voelde lid te worden. Men had al heel vaak geprobeerd hem over te halen, maar 't lukte niet. Daarom besloot men kort geleden den hadji met geweld te bekeeren. En zoo begaven zich een 120-tal S. I.-ers naar zijn woning om dit voornemen uit te voeren. Ongeveer 40 hunner drongen het huis binnen; de rest bleef buiten in de duisternis, want 't was avond. Eén der hoofdaanleggers stelde zich voor als „*Imam-Mahdi*" — Stedehouder Gods — wat blijkbaar nog niet genoeg indruk maakte, want onze hadji bleef weigerachtig, ook toen uit de menigte buiten stemmen opgingen, dreigend den hadji dood te zullen gooien. De geheele kampong, beangst geworden, was intusschen op den loop gegaan, doch een drietal aanhangers van den hadji kwam terug met de verzonnen boodschap, dat hij onmiddellijk bij den wedana van *Oedjoengbiong* moest komen om zijn landrente te betalen. Men liet dan hadji niet eerder gaan, dan nadat hij beloofd had over een maand S.-I. lid te zullen worden. Men verheugde zich — de heele kampong zou nu wel spoedig zich bij de vereeniging aansluiten en dan groeide de macht immers. De vrijgelaten hadji over al zijn leden bibberend, maakte zoo spoedig mogelijk, dat hij wegkwam ver uit de buurt. En daarmede was de zaak voorloopig teneinde. Het hoofd der dessa *Soerapradja*, was ook lid van de S. I., voor hem een reden om de zaak niet te rapporteeren. En zoo duurde het drie dagen voor de assistent-resident van Bandong, de heer Hillen, van het geval hoorde. Hij begaf zich onmiddellijk naar het Tjiparaische, stelde een onderzoek in, onndervond daarbij, als begrijpelijk, al heel weinig medewerking, maar slaagde er toch in een stuk of zes aanvoerders mee naar Bandong te nemen, waar hij ze om dadelijk indruk op de heethoofden te maken, in den boei liet opsluiten. Daar echter de wetsbepalingen verbieden, dat ze preventief werden gezet, moesten ze den volgenden dag los gelaten worden, behalve de „*Imam Mahdi*". Die had nog een klapzaak op zijn geweten; hij had n.m. bij het winnen van zieltjes zijn handen gebruikt en kon deswege door den landrechter dadelijk met een maand krakal gestraft worden, zoodat hij voorloopig onder dak is! De anderen over ettelijke maanden natuurlijk voor den landraad. We verklaren nadrukkelijk — alzoo de schrijver: De politiek in de dessa is een warwinkel van bijgeloof, domheid, machtswaanzin, aanstellerij en eigenbelang. Nader vernemen wij nog, dat later meer berichten van allerlei baldadigheden der S. I. in het Tjiparaische werden ontvangen, waarom de mantri goeroe van Tjangkring en het dessahoofd van Tjibodas in den boei te Bandong preventief gevangen werden gezet wegens ophitsing tegen het bestuur. De assistent-resident is daarna weer derwaarts vertrokken voor een nieuw onderzoek. Een dessapolitie-agent uit bedoelde streek, die zich ook al bezondigd had aan slaan bij het werven van S. I. leden, werd door den landrechter te Bandong tot anderhalve maand krakal veroordeeld.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Pik op den kleinen jongen.

Waar wil men heen? Nadat Nederland zich gedurende den oorlog beijverd heeft zijne neutraliteit ook in de moeilijkste omstandigheden streng te handhaven; schijnt de overwinnende partij nu hierom een wrok tegen ons land tot uiting te brengen, waardoor op nieuw onrust in de gemoederen is gebracht. Tijdens de oorlog zeide een Fransch schrijver hatelijk over de neutralen, dat zij toelieten om bij 't einde den overwinnaar, ongeacht wie dit zijn zou, toe te juichen. Er zou meer reden hebben bestaan om de stelling om te keeren, zoo dat de twee oorlogspartijen op de neutralen toekeken om hen bij 't einde van den oorlog te verwijten sympathie voor den overwonnene gehad te hebben, ongeacht wie dit zijn zou. Zoo teekent zich inderdaad de komende toestand.

Vleidden velen zich met de gedachte, dat de gastvrije ontvangst van vele duizenden vreemdelingen en hun langdurig verblijf hier te lande, tot nauwere aansluiting zou leiden tusschen ons volk en dat der omliggende landen, de klanken welke tot ons komen doen een geheel ander geluid hooren.

In België wordt tegenover onze landgenooten en ten opzichte van ons land een toon aangeslagen, die, waar onze overtuiging, wel niet de algemeene opinie vertolkt, maar die toch luide genoeg verkondigd wordt om volle aandacht te verdienen. Niet alleen in de motie van een vereeniging, maar in meerdere organen van de pers, wordt de oude Scheldekwestie en de vereeniging van Zuid-Limburg met België ter sprake gebracht, en groote bladen in Frankrijk en Engeland helpen motieven bijbrengen om aan een min of meer rechtmatige aanspraak van België te doen gelooven.

De geschiedenis van België en Nederland vloeit in eenige tijdperken zoo ineen dat 't niet veel moeite kost om voor elk grensgebied een in 't zuiden van ons land een tijdstip te vinden waarop 't tot de zuidelijke Nederlanden behoord heeft, of, volgens de opvatting van eenige partij, wijzer te brengen ware geweest. Volgens deze methode te werk gaande worden aanspraken gevonden en te berde gebracht, waarbij dan een minder goed gebruik van 't Nederlandsch gebleven gebied wordt gefantaseerd.

Om een stok te vinden, die recht geeft ons nu te slaan worden de beweerde misstappen van de tegenwoordige Nederlandsche regeering breed uitgemeten. Zelfs als men erkend dat minister van Karnebeek verstandiger had gedaan door zich eerst van 't welmeenen van de Entente-mogendheden te overtuigen over 't door Limburg laten gaan van de ontwapende Duitschers en laten wegtrekken van de schepen uit Antwerpen, dan zal men daarin toch geen fout kunnen vinden van voldoende beteekenis om er zooveel ophef van te maken. De in Nederland geïnterneerde krijgsgevangenen en over onze grenzen uitgeweken vreemde krijgslieden mochten met goedvinden van de entente naar hun land terugkeeren, nu lag 't toch niet in de rede op nieuw krijgsgevangenen te maken. De Duitsche krijgslieden, welke op de Limburgsche grens stuitten werden ontwapend, daarna waren zij als 't ware geïnterneerden,

die echter dadelijk naar hun land mochten vertrekken (of doorreizen); hiermede is niets misdaan. Bovendien zouden de teruggewezen D. soldaten een ramp over de Belgische dorpen hebben gebracht. Wat met de schepen, die van Antwerpen kwamen, geschied is, is een toepassing geweest van erkende regels en gebruiken.

De minister van buitenlandsche zaken had beter gedaan door eerst de gezanten der Entente-mogendheden over zijn voornemen te hooren, instede van er hun na genomen besluit mee in kennis te stellen, maar had hij 't hun gevraagd, zeker zouden zij er geen bezwaar tegen gehad hebben. Welaan, dan is 't toch gezocht deze kwestie nu op te blazen tot zooiets als een ,,casus belli''.

Ook het kwalijk nemen van de toelating in ons land van den D. keizer wijst op een gezochte veroordeeling. Als men meent dat de keizer uitgeleverd moet worden, diene men bij onze regeering 't aanzoek daartoe in. Zij zal dan kunnen beslissen wat haar te doen staat. Maar veroordeeld is hij nog niet, door geen der partijen is hij opgeëischt. Niet onwaarschijnlijk is met den Duitschen gezant over zijne toelating in ons land geconfereerd vóórdat hiertoe werd besloten, de keizer toch stond een dag lang op de beslissing te wachten. Er is dus niets gedaan wat afweek van hetgeen andere landen in dergelijke omstandigheden ook hebben gedaan. Reden tot verbolgenheid mag er dus niet wezen.

Waarom dan zoo ,,pik op den kleinen jongen''? Wat heeft men ons land toegedacht waartoe een stok moet worden gezocht? Waar wil men heen?

In China heeft de Nederlandsche gezant de belangen der Duitsche onderdanen behartigd gedurende den tijd dat China en Duitschland in oorlog zijn.

Blijkens bericht uit Peking heeft hij dit op zoodanige wijze gedaan dat de Chineesche regeering hierdoor gegriefd werd.

Onze gezant, Jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland, zou sinds den aanvang van den oorlog in 't oogloopend vijandig aan de zaak der geallieerden zijn geweest. Is deze beschuldiging waar, dan heeft hij als vertegenwoordiger van een neutrale mogendheid verkeerd gehandeld. De Nederl. regeering heeft dit te onderzoeken en ronduit haar oordeel uit te spreken. Maar de bewijzen, die in 't bericht aan Peking worden bijgebracht, laten ruimte voor twijfel over. Hij is, sinds 14 Maart 1917, toen hem de zorg voor de D. belangen werd opgedragen, allerdrukst doende geweest om de Chineezen ervan te overtuigen dat D. onoverwinnelijk was. Lang hebben velen dit geloofd. Heeft onze gezant tot hen behoord, dan hangt het alleen van de wijze van uiten af, of daardoor iets miszegd werd.

Met Pruisische methode legde hij het erop toe de Chineezen door onaangename bejegening en vreesaanjaging er toe te krijgen, de interneering van D. na te laten, de D. bank te Peking te likwideeren en in 't algemeen hun plichten als oorlogvoerende mogendheid te vervullen. Wij weten van deze kwestie niets naders; maar als onze gezant 't zich tot taak gesteld heeft de gevolgen van den oorlogstoestand voor de D., wier belangen hij te behartigen had, zoo weinig drukkend mogelijk te maken, heeft hij niets gedaan dat hem kwalijk is te duiden. Wel zou de *manier* waarop gehandeld is weer een verkeerde kunnen zijn, maar 't Pruisisch optreden ligt zoo weinig in 't karakter van onze gezantschappen, dat wij vooralsnog moeten gelooven aan animositeit tegen alles wat ten behoeve van D. in den vreemde is verricht.

Het bericht uit Peking stelt het voor alsof de Chineezen gelooven dat Nederland een belangrijke mogendheid is en alsof zij gezwicht zijn voor *de bedreigingen* van den Nederl. gezant, uit vrees voor represailles tegen de 700.000 Chineezen in Ned.-Indië. De Chineesche *regeering*, waarop 't in deze dan toch aankomt, weet precies hoe zwaar Nederland weegt, zij kan niet gevreesd hebben dat van dergelijke represailles ooit sprake kon wezen. Deze argumentatie geeft duidelijk aan dat men van een oppervlakkige betoogtrant niet afkeerig is om stemming te maken.

Maar onze gezant heeft niet alleen pro-Duitsch gezondigd zoolang als de D. zon nog schitterde, hij volhardt in zijn zonde nadat 't politieke vonnis over D. gevallen is. Ook nu zendt hij nog dreigende betoogen, waarin de Chineezen worden gewaarschuwd tegen 't nemen van maatregelen tegen zeven D., wier interneering noodzakelijk wordt geacht. Deze beschuldiging versterkt ons in de opvatting dat elke maatregel, die niet contra-D. is, als contra-entente wordt gebrandmerkt.

De Chin. regeering heeft een witboek uitgegeven om de snoodheden van onzen vertegenwoordiger ter algemeene kennis te brengen. Deze maatregel achten wij verstandig en gelukkig, als hij in volle objectiviteit is uitgevoerd. Hij zal 't dan mogelijk maken de schuld juist te meten.

Wetende hoe minister Loudon zich beijverd heeft om de meest strikte neutraliteit in acht te nemen, wetende ook dat diens persoonlijke sympathieën zeker niet pro-Duitsch waren, durven wij bij voorbaat verzekeren, dat de Ned. regeering in geen geval zou hebben ingestemd met een in die richting gaand politiek drijven in China. En daarom vinden wij ook in het laatste gedeelte nog 't bericht uit Peking de aanwijzing van een tendencieuze beoordeeling der gebeurtenissen, dit laatste gedeelte toch zegt, dat 't optreden van onzen gezant gedurende den opstand van Sjangsoen in Juli 1917 (die was aangestookt door D.), zijn samengaan met Sjangsoen en Liangtoeng tijdens dien opstand en zijn voortdurende pogingen om de zaak der geallieerden in de oogen der Chineezen te schaden, verder zijn onneutrale verdediging van de D. zaak in China, schijnen te hebben *plaats gevonden met goedkeuring van de Ned. regeering*.

Letten wij er dan op dat een dergelijk verwijt ook wordt geuit ten opzichte van onzen gezant, den heer F. J. Domela Nieuwenhuis, in Siam, dan krijgt dit alles te meer beteekenis. Onze gezant te Bangkok wordt beschuldigd krachtige pogingen te hebben gedaan om oneenigheid te zaaien tusschen de geallieerden en de neutralen.

Wij Nederlanders, die den geest kennen, waarin minister Loudon de buitenlandsche politiek heeft geleid, die in dezen bewindsman zooveel vertrouwen hadden dat 't een vrijwel algemeene wensch was hem in 't nieuwe ministerie te zien overgaan, wij weten dat de geest van onze diplomatie in 't verre Oosten niet tegen de geallieerden gericht is geweest.

Maar dit juist doet ons vragen, nu nabij en verre de geesten tegen Nederland gestemd en opgezet worden: Waarom dit alles? Waar wil men heen?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale vraagstukken.

Onder dezen verzameltitel verschenen een tweetal brochures van Mr. M. W. S. van Haastert.

De eerste is getiteld ,,Zullen wij Indië behouden''. Schr. is ten deze pessimistisch gestemd. De tegenwoordige koloniale politiek is verkeerd z.i. Ondermijning van het gezag der inlandsche hoofden, afzetting of verbanning der oude vorstengeslachten, afschaffing van de hormat enz., bevoorrechting van- en vrees voor de Sarikat Islam, benevens de ,,Ethische Verblinding'', het zijn alle factoren, welke ons eens zoo stevig gegrondvest koloniale huis doen wankelen, omdat wij daarmede de fundamenten — het prestige van den Westerling — hebben ondergraven.

In de tweede brochure bespreekt Mr. v. H. de *Europeesche militie in Nederl.-Indië*; zijn betoog komt hierop neer, dat door de invoering van militie-plicht voor Europeanen onze Indische Archipel *niet* in staat van behoorlijke verdediging zal worden gebracht; bovendien is z.i. de maatregel om onze Indische jongelui te straffen met opsluiting, in een omgeving van liederlijkheid en verderf, een groote ergernis, een onrecht en een paskwil, en...... het zal den reeds zoo matigen lust der Nederlanders om naar hunne koloniën te gaan, den laatsten knak geven.

Handel en Bedrijf.

No. 21 van dit half-maandelijksch Tijdschr. bevat het eerste gedeelte van een leerrijke beschouwing over de rijstproductie, consumptie, in- en uitvoer der landen, waar dit gewas gecultiveerd wordt.

Verder een aan ,,Economische Verslagen'' ontleend stukje over ,,Canada, een afzetgebied voor Nederl. Oost-Indische voortbrengselen.''

Kapitein-vliegenier J. Engelbert van Bevervoorde. †

No. 37 van ,,De Reflector'' wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtenis van kapitein Engelbert van Bevervoorde, een bekwaam vliegenier, die nog korten tijd geleden het Indische publiek diepen eerbied afdwong door zijn eerste lange-afstand-overlandvlucht Batavia—Bandoeng—Kali Djati. Op een toegevoegde afbeelding ziet men den verongelukten luchtheld, staande vóór een der nieuwe Amerikaansche vliegtuigen.

Ook de Sept.-afl. van het Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging herdenkt den overledene.

Mededeelingen Bibliotheekwezen in Ned.-Indië.

Als No. 1 van de Mededeelingen van de Vereeniging tot bevordering van het bibliotheekwezen in Nederl.-Indië is verschenen *Literatuurstudie van Halmahera en Morotai*, bewerkt door Dr. H. J. van Lummel en L. van Vuuren (Batavia, Javasche Boekhandel).

De bevordering van het Bibliotheekwezen in Ned.-Indië, zoomede de documenteering van de vele gegevens, welke over onze koloniën reeds bekend zijn of dat nog zullen worden, vinden ongetwijfeld hare plaats in het veld, dat de Vereeniging zich tot arbeidsterrein gekozen heeft. Het ligt dan ook in de bedoeling op ongeregelde tijden de Mededeelingen te doen verschijnen, waarin studies of artikelen zullen opgenomen worden, welke het Bibliotheekwezen of de documentatie van gegevens kunnen bevorderen.

Het verzoek van het Hoofd van het Encyclopaedisch Bureau om de medewerking van de vereeniging te verleenen bij de opstelling van een literatuurstudie over Halmahera — waaraan met genoegen werd voldaan — was de eigenlijke aanleiding tot deze eerste uitgave. (Ontleend aan het Weekblad voor Indië No. 22, p. 962).

De rijkdommen van Indië.

Onder dit opschrift bevat No. 24 van het Weekblad van Indië een zeer belangrijk opstel over de Lematangkolenvelden in Zuid-Sumatra. Men krijgt na de kennismaking van dit artikel, geschreven door den ir. H. Tromp, den indruk, dat men met die kolenvelden een buitengewoon waardevol bezit heeft verworven, hetwelk op wetenschappelijk en technisch-economisch gebied genoemd kan worden in één adem met de ertsontdekkingen van den ir. E. C. Abendanon op Celebes.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in afl. 4 van deel 58: Het een en ander over malaria, speciaal over drainage als een middel te harer bestrijding, door P. C. Flu. — Anophelinen in West-Java, door R. M. M. Mangkoewinoto. — Aleum chenopodii en ankylostomiasis behandeling, door Dr. G. Baermann. — Bijdrage tot de kennis van 't z.g. appendix-carcinoid, door G. O. E. Lignac en Dr. H. C. van den Vrijhoeff. — De biologie der huisrat, door Dr. O. de Raedt. — Over de bioligie van huisrat en concolor, door Dr. L. Otten. — Con-

dylomata acuminata van den uitwendigen gehoorgang, door Dr. C. Bakker. — Emetine-keratis, door Dr. C. Bakker. — Over het watergehalte van bloed in de tropen, door C. de Langen en Dr. H. Schut. — F. C. Donders, door J. Louwerier. —— De beteekenis van Donders als physioloog.

Locale Belangen.

Het Nr. van 16 Sept. bevat een artikel van P. J. Gerke over de inrichting van locale begrootingen. — Voorts: Hoogere decentralisatie. — Bandoeng. Bevolkingsboekhouding (uitbreiding der bevolkingsregistratie tot de groepen der Vreemde Oesterlingen en der inheemsche bevolking).

Toezicht op Studeerenden enz.

Ter Landsdrukkerij is verschenen een overzicht van de jaarverslagen over 1916 en 1917 van den heer G. J. Oudemans (oud-resident van de Preanger-Regentschappen), betreffende het toezicht op studeerenden voor den Indischen dienst en de zorg voor tijdelijk in Nederland verblijf houdende personen van Indische afkomst, hem door den Minister van Koloniën opgedragen.

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

De Sept.-afl. bevat o.a.: In memoriam. J. Engelbert van Bevervoorde. — In memoriam. J. M. de Beuk. — Eenige vereenvoudigingen der compagnies-administratie, door H. Jonker. — De topografische dienst in den Volksraad, door J. van Roon. — De oorlog gezien uit een algemeen standpunt, door colonel T. H. Goodwin. — Een door de Legervereeniging op te richten Arbeidsbeurs. — Het leger in den Volksraad.

Handelsberichten.

In No. 612 vindt men o.m. de navolgende van het Departement van Koloniën uitgaande mededeelingen: Katoen. — Eenige Timoreesche landstreken (Endeh, Sika of Sikka, Sawoe). — Bankatin-winning. — Productie van edele metalen in Ned.-Indië gedurende de jaren 1916 en 1917. — Oostkust van Sumatra gedurende April 1918. — Djambi gedurende Juni 1918. — Uitvoer van Curaçao.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

De December-afl. bevat o.a.: De R. K. Missie op de Kei-eilanden (vervolg), door E. Cappers (met portretten). — Ditjes en datjes. Tenimbareesche kladjes, door H. Geurtjens (slot). — In memoriam W. H. Bogaardt (met portret). — Hoe men op Tanimbar een kerkje bouwt, door P. Drabbe.

De Waterstaatsingenieur.

In jaargang 1918, afl. 7 worden de volgende onderwerpen behandeld: Proefnemingen met klei- en kalkpuddels, door Ir. G. A. L. Statius Muller. (Bedoeld is de bekleeding van wanden van aan te leggen wadoeks). — Grootste regenval in verband met waterafvoer, door Dr. J. Boerema. — De oorzaak en het voorkomen van het scheuren van stoomketelplaten in verband met een nieuw ontworpen pennagel, door G. J. Spenkelink. — Het technisch onderwijs, door Ir. F. W. Th. van Oordt. (Schrijver wenscht aansluiting der dessascholen op vakscholen, in de eerste plaats ambachtsscholen, verbetering en uitbreiding van laatstgenoemde scholen, enz.) — Indrukken van Australië, door ir. C. A. F. van Leeuwen. — Voorts de vaste rubrieken, waarbij onder de Varia een overzicht eener voordracht van ir. H. F. Streiff over het technisch onderwijs.

De Indische Mercuur.

No. 49 opent met een artikel van den heer E. Schmülling, getiteld „Iets over de „Netherlands of California en de rijstcultuur in dat land”, deels resultaat van een tocht over de Sacramento-rivier naar Californië's hoofdstad in het jaar 1916. De interessante en stellig al heel weinig bekende bijzonderheden welke schr. mededeelt over de rijstcultuur in Californië, ontleende hij aan twee officieele Amerikaansche bronnen.

Overigens bevat het Mercuur-Nr. behalve de geregelde rubrieken, nog een aantal overzichten van verschenen publicaties, zoomede een literatuuroverzicht, uitgaande van de afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut.

Verslag Departement Landbouw in Suriname.

Bij J. H. Oliviera te Paramaribo is verschenen het jaarverslag over 1917 van het Departement van den Landbouw in Suriname, waarin o.m. het volgende wordt behandeld: Het landbouwonderwijs, de meteorologische dienst, de veestapel, de landbouw, de cultuurtuin, de gouvernements koffieonderneming Slootwijk.

Landbouwkundig Tijdschrift West-Indië.

Inhoud van No. 3 van den 3en jaargang: In memoriam A. Shedden, door Th. Waller (de heer St., directeur der suikerplantage Mariënburg werd, terugkeerende van den steiger op Belwaarde, door den trein overreden). — Nieuwe banen, door J. J. Leijs (voortzetting der causerie over de veeteelt in Suriname). — Wenken voor klein landbouwers, door J. A. Liems. Onderzoekingen betreffende den cocospalm, door P. C. v. d. Wolk (ontleend aan Cultura, Jan. 1918). — Cultuur van mais, door J. J. Leys. — Verder eenige korte mededeelingen over verschillende onderwerpen.

De Indische Weeskamers.

No. 4 van „Themis” bevat een artikel van Mr. A. A. de Vries over het rechtskarakter der Indische weeskamers. Schr. dringt aan op herziening van de wettelijke bepalingen.

De Java-Post.

In No. 38 het vervolg van Pr. H. Geurtjen's „Gekrabbel over Tenimbareesch gebabbel” (Looze praat— Eigenaardigheden van de taal. — Hoe de inlander zich daarmee redt. — Moeilijkheid voor den missionaris).

Voor koloniale studie.

In den laatsten tijd wordt van wege de bibliotheek van het Departement van Koloniën maandelijks een lijst van aanwinsten dier boekerij gepubliceerd (de jongste, No. 4, bevat de aanwinsten over November j.l.), verdeeld in een viertal rubrieken, n.l. Nederlandsche koloniën in Oost-Indië; Nederlandsche koloniën in West-Indië; Vreemde koloniën; Algemeene bibliotheek.

Vooral voor hen die vergelijkende koloniale studies maken, kan de rubriek Vreemde Koloniën een welkome gids zijn.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 36: De Koeboe's (vervolg), door N. — Instantaneetjes, genomen aan boord van de Noordam, door M. E. Reitsma-Brütel de la Rivière (vervolg). — Banda en de zuidelijke Molukken (slot), door A. G. B. — Heeft het Javaansche volk een toekomst? door Walbeehm. — Wat Indië van Nederland verlangt, door Dahlan Abdoellah. — Op de padeg, door C. O. van der Plas. — Herdenking der stichting van Batavia.

Indische Cultuur-Almanak.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen den Indischen Cultuur-Almanak voor 1919, samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligs (33e jaargang). Met een Supplement inhoudende een opgave van tijdschriften en boeken betreffende kolonialen landbouw en aanverwante vakken.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Dec.-afl. van dit maandschrift is weder, zoowel wat tekst als wat illustreering betreft, zeer interessant. Beperkte plaatsruimte dwingt tot overneming zonder meer van de titels der bijdragen. Hendrik Doeff, 16 Sept. 1918, door P. H. van der Kemp. — Decima, tijdens Nederland's toevoeging aan Frankrijk, door P. H. van der Kemp (met portretten en ill.) — Oud-Javaansche talams (versierde koperen schalen), door Mr. J. G. Huyser (met ill.). — Hadramut en de Arabieren in Ned. Oost-Indië, door B. Th. Brondgeest (vervolg). — Begrafenis van R. M. Hario Soerjo Soebandrio (met portret).

Verslag studiereis naar Suriname.

Bij H. L. Smits te 's-Hage is een verslag verschenen, opgemaakt naar aanleiding eener studiereis naar Suriname, door den heer L. Diephuis, in opdracht van het Suriname Suiker-syndicaat. Dit syndicaat had nl. in het vorige jaar den genoemden heer opgedragen te onderzoeken of de oprichting eener nieuwe, modern geïnstalleerde, rietsuikerfabriek in Suriname in de naaste toekomst mogelijk en rendabel zou kunnen zijn. Tijdens zijn verblijf in Suriname heeft de heer D. tevens de arbeidsvoorziening en ook andere cultures bestudeerd en de resultaten daarvan in een afzonderlijk algemeen verslag vastgelegd.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Van den heer H. F. TILLEMA werd het navolgende verzoek om aanvulling van de concept notulen der laatste hoofdbestuursvergadering van 30 October j.l. (zie K.W. 21 Nov. j.l., No. 47) ontvangen.

In het Koloniaal Weekblad zie ik de notulen van de vergadering gepubliceerd. Er is daar heel veel gepraat, zoodat het natuurlijk een onmogelijkheid was om alles te noteeren. Ook is er veel door elkaar gesproken, wat het noteeren heelemaal onmogelijk maakte. Mag ik dus een korte aanvulling geven, met verzoek die te laten publiceeren?

Ik heb dan nog ongeveer het navolgende in 't midden gebracht. Ik weet niet precies meer bij welk onderwerp het is geweest, maar dat komt er minder op aan, waar het m.i. gaat om een levenskwestie voor Indië:

Indië heeft gebrek aan personeel, vooral het gouvernement. De gemeenten en maatschappijen kunnen, meen ik, voldoende menschen krijgen. Wil men Indië op economisch, hygiënisch gebied vooruit brengen, dan *moeten* er meer menschen naar toe. Men hoort vaak de stelling verkondigen, dat Nederland niet in staat is het noodige menschenmateriaal te leveren. Ik ben hiervan heelemaal niet overtuigd, gezien de stumperige manier, waarop het Nederlandsche volk in deze wordt ingelicht en opgewekt. Men heeft in Den Haag een officieel bureau, maar dat werkt niet goed. Afgezien van het feit, dat het niet over voldoende gegevens beschikt, verkeerd inlicht (waarvan ik een voorbeeld heb aangehaald), hokt het te veel in het centrum, Den Haag. In den tijd, dat men in Indië *dé*centraliseert, *centra*liseert men in Den Haag.

Als oud zakenman vraag ik me dagelijks af: ,,hoe ter wereld wil men vanuit één warenhuis heel Holland voorzien? Zou de zakenman niet onmiddellijk in alle provinciesteden filialen oprichten?'' *De zakenman komt bij de menschen, de bureauman wacht op de menschen.* Dat is de groote fout van het heele systeem van voorlichting! Men denkt, dat iedereen tijd en gelegenheid heeft om naar Den Haag te gaan. Dat is *niet* zoo! Herhaaldelijk komen er menschen bij mij hier, in Groningen, die me verklaren: ,,aan die inlichtingen uit Den Haag, van het ministerie, heb je zoo weinig''.

Het systeem dient grondig te worden veranderd en dat moet in deze geweldige tijden, nu heel het buitenland om menschen zal roepen, direct gebeuren!...... anders vischt Indië heelemaal achter het net.

Verder heb ik bij de rondvraag nog gezegd, dat ik van meening was, dat het hoofdbestuur vaker bij elkaar moest komen, om meer van gedachten te kunnen wisselen, en dan in Utrecht, omdat dit voor de vergaderenden veel geschikter vergaderplaats is dan den Haag. De vergadering kost mij nu b.v. 3 dagen, ware ze in Utrecht gehouden, dan had ik slechts één dag behoeven te verzuimen. En zouden daarvoor de statuten gewijzigd moeten worden, dan moet dat maar gebeuren; de statuten zijn er voor de vereeniging, niet omgekeerd.

(w.g.) H. F. TILLEMA.

Aan het verzoek van den heer T i l l e m a, om alsnog de woorden te publiceeren, door hem gesproken in de hoofdbestuursvergadering van 30 October j.l. en die hij niet terugvindt in de concept-notulen in het Koloniaal Weekblad, hebben wij te voldoen. Echter zij de opmerking hieraan toegevoegd, dat de notulen in het weekblad geen stenografisch verslag weergeven van het gesprokene, maar in hoofdzaak het belangrijkste van het daar gesprokene, en zoo kort mogelijk, om het Koloniaal Weekblad niet minder genietbaar te doen zijn, het arme blad, dat meer dan het verdient, reeds bloot staat aan een onwelwillende critiek van hen, die het niet lezen, of daaraan eischen stellen, welke niet vereenigbaar zijn met die van een blad, dat in de eerste plaats moet zijn het orgaan voor de leden onderling.

Nog zouden wij de waarschuwing willen doen hooren om, bij het drijven van Westersch personeel naar Indië, vooral ook rekening te houden met de scherpe ontwikkeling van de wenschen der Indische volkeren.

In de leeszaal *Heulstraat 17, Den Haag*, zijn o.a. ter lezing gelegd:

Overzicht van de jaarverslagen over 1916 en 1917 van den heer *G. J. Oudemans*, betreffende het toezicht op studeeren voor den Indischen dienst en de zorg voor tijdelijk in Nederland verblijfhoudende personen van Indische afkomst, hem door den Minister van Koloniën opgedragen.

Koloniale Studiën, 2e Jaargang No. 4 (Augustus 1918).

Bulletijn van de Belgische Commissie van koloniale studiën in Nederland.

De irrigatie-,,dag- en nachtregeling'' in Ned. Indië en eenige gegevens omtrent de in Italië gebruikelijke bevloeiingssystemen.

Het Solosche Concilie door S. Koperberg.

Ten derden male Irrigatie en Landbouw op Java, open brief aan het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage van J. Nuhout van der Veen.

Verslag naar aanleiding eener studiereis naar Suriname door L. Diephuis.

Verslag betreffende den dienst der *Opiumregie* in Ned.-Indië over 1917.

Wederopbouw, maandschrift gewijd aan de Jong-Javanen-beweging en het Javaansch geestesleven, 1e jaargang No. 8 (Aug. 1918).

Van de Afdeeling Amsterdam:

Vrijdag, 20 December a.s., des avonds 8 uur, in de ,,Industrieele Club'' (ingang Vijgendam), te Amsterdam:

LEZING MET LICHTBEELDEN van den Heer C. LEKKERKERKER, uit Scheveningen.

Onderwerp: **,,Hedendaagsch Hindoeisme onder de Baliërs''.**

Vrijdag, 10 Januari 1919, des avonds 8 uur, in de ,,Stads-Schouwburg'' te Amsterdam:

JAVAANSCHE-KUNSTAVOND. Voorstelling van *Javaansche dansen, Gamelan en Wajangvertooningen* door Javaansche Jongelui, die in Nederland studeeren.

Een Eere-Comité heeft zich samengesteld uit de heeren: J. W. C. Tellegen, Voorzitter; C. J. K. van Aalst; Ed. Cuypers; Prof. J. C. van Eerde; J. B. van Heutsz; Dr. H. F. R. Hubrecht; C. G. Vattier Kraane; Jhr. L. P. D. Op ten Noort; D. W. F. van Rees; Mr. H. Smeenge; Mr. G. Vissering; M. P. Voûte.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

BIOSCOOPVOORSTELLING met verklaring der films op *Donderdag den 19 December 1918* in het *Minerva-theater*. Aanvang 8 uur precies.

Onderwerpen o.a.:

Natuurtafreelen op Bali.
Offerfeest op Bali.
Dansfeest op Bali.
Het Leven van den Baliër in de Desa.

Spreker de heer W. J. GIEL, Gep.-kolonel der Artillerie N.-I. L.

Ter afwisseling zullen ook eenige uitgezochte niet-Indische films vertoond worden.

Toegangsbewijzen verkrijgbaar bij den ondernemer van het Minerva-theater:

tot 15 December 1918 voor de leden der vereeniging — op vertoon van de lidmaatschapskaart — ad *f* 0.50 per persoon voor balcon en loge en *f* 0.25 per persoon voor benedenzaal;

van 16—19 December 1918 voor de leden van den vroegeren Indischen Leergang, op vertoon van een bewijs van den heer G. H. Gerth, Gen. v. Heutszlaan 11 en voor de leden van ,,Onze Vloot'' op vertoon van hun lidmaatschapskaart, ad *f* 0.50 per persoon voor balcon en loge en *f* 0.25 per persoon voor benedenzaal en voor andere belangstellenden ad *f* 0.75 per persoon voor balcon en loge en *f* 0.50 voor benedenzaal.

Plaatsbespreken *f* 0.10 per persoon.

De Secretaris,
T. GERDES OOSTERBEEK.

Ingezonden.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van het stukje onder Sprokkels in het nummer van 28 Nov., verzoek ik u onderstaand wederwoord te willen opnemen. In bedoeld stukje toch heet het, dat: ,,Met deze verklaring de Indische Vereeniging onder haar nieuwen voorzitter G. Mangoenkoesoemo, zich heeft begeven op het glibberig pad der politiek.'' Waarmee de indruk zou worden gewekt, alsof door mij voor 't eerst een nieuwe koers, die der politiek, zou worden ingeslagen. Vooral voor hen, die nooit van onze vereeniging kennis hebben genomen, zou dit een verkeerde voorlichting zijn. Voor dezen in de eerste plaats is dan ook de volgende rectificatie geschreven.

Ik zou dan willen beginnen met U er op te wijzen, dat de I. V. tijdens haar 10-jarig bestaan menig politiek vraagstuk onder de oogen heeft gezien. Zij heeft zich bij meer dan een gelegenheid getoond als een goede reflector te zijn voor het Indische geestesleven. Aarzelend eerst, niet wetend welk pad te kiezen, meer gedecideerd en beslist in haar optreden later.

In 1911, drie jaren na Boedi Oetomo's geboorte, in een tijd, toen men in Indië nog bang was zich aan koud water te branden en het woord ,,politiek'' slechts fluisterend mocht worden uitgesproken, hield de I. V. zich onledig met cultureele problemen. Haar richtsnoer was Kartini's strijd. Deze groote voorgangster, die een blijvende plaats inneemt in ons hart, heeft ons een doel voor oogen gesteld, dat noch per tram, noch per spoor of per boot te bereiken is. De reis is moeilijk en duur, want zij kost ons tranen, hartebloed en nadenken. Het doel is nl. in ons-zelf.

Dit stadium heeft Boedi Oetomo mee- en doorgemaakt. Zelfkritiek leidt tot zelf-bepaling en wanneer we merken dat ons een positie is toebedeeld, die wij niet kunnen aanvaarden, wordt ook de strijd naar buiten verplaatst.

In 1913, toen de I. P.-voormannen uit hun land werden gebannen, omdat zij aan ,,politiek'' deden, werd in de I. V. door den voorzitter een onderwerp ingeleid, getiteld: ,,de eendracht van Indië en Nederland.''

Daar heette het, dat men ,,zoo in Indië als hier, goed op weg is om steen voor steen, en straks, naar wij hopen bij rotsblokken tegelijk dien titanendam van vooroordeelen en waanvoorstellingen tegen een hoogere gemeenschap af te breken; het gevoel van, eenerzijds h e e r s c h e n én anderzijds b e h e e r s c h t w o r d e n, te nivelleeren.'' Daar ook werden de leden opgewekt om ,,mede te helpen bouwen het grootsche gebouw van de eendracht tusschen Indië en Nederland.''

Die woorden zouden ook nog heden van pas zijn, al was het ook met deze variatie, dat Indië bij den bouw zich in even groote mate het recht toegekend wil zien als Nederland zelf, hoedanig de architectuur zal wezen.

In ieder geval, dit is te constateeren, dat de I. V. zich reeds in 1913 met brandende politieke vraagstukken inliet.

In 1917, tijdens het Indologencongres te Leiden, werd door den waarnemend voorzitter de wenschelijkheid bepleit van een zelfstandigen Ind. Staat.

In dit verband beschouwd lijkt me de ,,verklaring der Ind. Vereeniging'', die, precies een jaar na de rede van den heer D. Abdullah te Leiden, verschenen is, een zeer voorzichtige verklaring. Niet zonder reden werden daarin woorden en uitdrukkingen vermeden, die den schijn konden wekken alsof wij meededen aan de leus ,,Indië los van Nederland.''

De Indische Vereeniging heeft zich er voor te hoeden, meeloopster te worden van eenige Holl. partij.

Uit bovenstaande blijkt duidelijk, dat de Ind. Vereeniging niet pas onder mijn leiding zich begeeft op het glibberig pad der politiek en dat de tegenwoordige leiding zich beweegt in dezelfde lijn, die door mijn voorgangers werd aangegeven.

Tot slot, geachte redactie, zou ik U de verzekering willen geven, dat de ,,verklaring'' en de leiding van de vereeniging de onverdeelde goedkeuring mag dragen van de leden. Indien er één ideaal is, dat de heterogene bestanddeelen der vereeniging kan binden en begeesteren, dan is het wel 't tegenwoordige geestesleven in Indië. De groote verscheidenheid der vraagstukken, die de hier studeerende Indonesiërs interesseeren, is waarborg dat de I. V. zich niet zal blind staren op politieke vraagstukken alleen.

Het zou me spijten, indien ik hierdoor de sympathie van buitenstaanders voor de vereeniging zou verstoren. De I. V. heeft met vele Nederlanders te goede relaties en ik zelf tel onder hen vele vrienden. Voor dezen zal de weg dien wij bewandelen geen reden kunnen zijn, om de relaties af te breken. En zij, die ons den rug toekeeren, zullen ook buiten de vereeniging ons de vriendenhand niet willen reiken, indien wij onze richting prijs geven ter wille van hun sympathie. Wij Indonesiërs kunnen en mogen ons niet afzijdig houden van Indische geestesstroomingen.

U, geachte redactie dankend voor de verleende plaatsruimte, heb ik de eer te zijn,

Uw Dw.,
G. MANGOEN KOESOEMO.

Amsterdam, 30 Nov. 1918.

Ons wederwoord op het ingezonden stuk van den heer Mangoenkoesoemo kan kort zijn.

Dat de Indische vereeniging, voor verreweg het grootste deel harer leden bestaande uit studeerende jongemenschen, zooals we meenen, zich o.a. wijdt aan de bespreking van vraagstukken op verschillend gebied en ook politieke kwesties binnen haren kring trekt, is zeer goed te begrijpen.

Verkeeren de jongelui zelf voor het meerendeel nog in de Sturm-und-Drang-periode, met hun zich snel evolueerend vaderland is dit eveneens het geval en wat is natuurlijker, dan dat zij, die in Indië teruggekeerd vooraanstaande, ja wellicht leiding gevende posities in de Indische maatschappij hopen in te nemen, zich geestdriftig werpen op de behandeling van allerlei vraagstukken de Indische maatschappij betreffende.

Edoch, het maakt een groot verschil, of men in den boezem der vereeniging diergelijke vraagstukken behandelt, ter onderlinge vorming en ontwikkeling, dan dat de vereeniging als zoodanig naar buiten optreedt met een manifesteerende verklaring op politiek terrein, om propaganda te maken voor een bepaalde staatkundige richting, of leiding te geven aan de politieke zienswijze van het groote publiek.

Zal het bij deze éene verklaring blijven, zullen er meerdere volgen? Zal men openbare vergaderingen gaan houden om de staatkundige stellingen der vereeniging ingang te doen vinden en wat dies meer zij, totdat de geheele vereeniging verpolitiekt is?

Daartegen een uit belangstelling voor Indië en de hier te lande studeerende Indische jongelui voortspruitende waarschuwing te doen hooren, was de bedoeling van den door den heer Mangoenkoesoemo gewraakten ,,Sprokkel''.

H. v. V.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

